

l. m. c. HOFFMEISTER et ALBRECHT l. c. p. 21. 22.)
eximiam opem ferre perhibitum; fugacem tamen
comperit in hoc ipso morbo (l. m. c.) ALBRECHT,
leuamen potius, quam verum auxilium WEPFERVS
(obseruat. medico-practic. obs. LXXVII.), aliquando
penitus nihil praestitit (ALBRECHT l. m. c. p. 22.
TISSOT l. m. c.), vt interdum potius nocuisse (TIS-
SOT l. m. c.) videatur.

Magisterium iouis, calx stanni, ex perfecta per
acidum solutione praecipitata, intus in morbo hy-
sterico ad grana quatuor, extrinsecus in cancro, vl-
ceribus fordidis et fistulis potissimum commendatum
(SCHRÖDER thesaur. pharmacolog. p. 387.).

6. *Ferrum, Mars*, in omni mundo corporeo oc-
currens, omnium metallorum vtilissimum ac sa-
luberrimum, ideo a primis iam artis salutaris in-
cunabulis medicis vsitatum, tenacitate ac duritie
insigni, qua, chalybis praecipue forma indutum
reliqua in officinis obuia metalla superat, colore
obscuriori in caesium vergente, nitore minus con-
stanti, vt aëri potissimum humido atque impuro
expositum, facillime rubiginem contrahat, pon-
dere specifico, si cum aliis sui generis compares,
satis exiguo (= 72070 — 77880: 10000 BRIS-
SON l. c.), facili cum magnete, qui metallico
splendore conspicuum fortissime trahit, coitu, dif-
ficilimo in igne, si quidem solum illius vim ex-
periat, fluxu, ingenti colorum nitidorum va-
rietate, quam variis ignis lenioris gradibus tortum
in superficie exhibet, facili, per solam adeo fri-
ctionem excitanda excandescencia, lucidis scin-
tillis,

tillis, quas vehementior ignis aut frictio ex eo, praesertim chalybis specie obuio, extorquet, facili metallici splendoris per solam quoque ignis violentiam iactura, facili in omnibus acidis, aliis quoque salibus, ipsis adeo oleis solutione, sapore adstringente, quo omnia haec imbuit, colore caeruleo, quo per sanguinis, quod vocant, lixiviam, colore atro, quo per gallas aut infusam his aquam vel vini spiritum ex his solutionibus iterum praecipitatur, leui opera ab aliis metallis discernendum.

Praeter multifarium usum, quem mechanicis potius dotibus, quibus pollet, tanquam princeps plurimorum instrumentorum chirurgicorum, quibus chalybis specie optime inseruit, et multorum vasorum in officinis medicamentariis et culinibus necessariorum materies praestat, ut posterioribus etiam scopis, si praesertim superficies eius interna, quo minus arrodatur, et corpora contenta inquinet, aut cortice vitreo (RINMAN Kongl. Svensk. Vetensk. Aca- dem. Handling. för Ar. 1779. Vol. XL. p. 200 sq.), aut vernice (BINDHEIM *chemische Annal.* 1784. Vol. II. p. 5 sq.) obducta sit, reliquis metallis et ipsis vasis terreis crusta plumbi calces recipiente intus tectis merito praefertur, praeter eum, quem candens chirurgis quoque praestat, alio loco enumerandum, adstringente, roborante, succos condensante virtute egregie prodest (A. S. SCHOLZEN praef. R. W. KRAVSSSEN mars salutifer omnigenum morborum debellator. Ienae. 1672. 4. I. S. VOGEL praef. I. VESTI de martialium natura, usu et abusu. Erford. 1713. 4.

I. S. HENNINGER praef. G. H. EISENMANN de medicamentis martialibus. Argentor. 1715. 4. M. ALBERTI praef. I. CHRPH. FINDEISEN de ferro. Hal. 1738. 4. I. I. WEBER de remediorum martialium interno vsu. Hal. 1748. 4. ED. WRIGHT de ferri historia naturali, praeparatis et vsu medico. Edinb. 1753. 8. I. S. KAEHLER de ferro eiusque praecipuis praeparatis. Lips. 1768. 4. I. P. RIESENBERGER de ferro et nonnullis inde originem petentibus medicamentis. Goetting. 1771. 4. I. W. VIRMOND praef. D. W. NEBEL de ferro. Heidelb. 1780. 4.).

Et constringentem quidem facultatem, eamque fatis validam externo iam vsu exercet ferrum, vt sint, qui ad nimium pedum sudorem inhibendum ferri scobem, temerario vtique saepe ausu, commendunt: Ea quoque nititur virtus, quam Veteres, DIOSCORIDES (I. c. L. V. c. XLVI. LXI. LXII. LXV. LXVI. p. 445. 457. 459. 460.), C. CELSVS (I. c. L. V. c. I.), PLINIVS (Histor. mundi, a SIG. GELEONIO diligent. castigat. Lugd. 1582. fol. L. XXXIV. c. XII. et XV. p. 614. 617.), ORIBASIVS (Synopsis ad Eustathium filium, quibus tota medicina in compendium redacta continetur, interpr. I. B. ROSARIO. Venet. 1554. 8. L. IX. c. XVIII. p. 197.), aliis atque aliis ferri extrinsecus adhibiti formis natiuis spontaneisue aut factitiis, chalcitidi et proxime affini misy (DIOSCORIDES I. c. c. XXV. et LXVI.), rubigini (DIOSCORIDES I. c. c. XLVI. et PLINIVS I. c. c. XV.), squamae ferri (IDEM II. mm. cc. et CELSVS I. c. L. V. c. I.), atramento sutorio (CELSVS I. m. c.) in sanguine ex vulneribus (PLINIVS I. m. c.), vulua
V (DIOSCO-

(DIOSCORIDES l. c. c. XLVI. LXV. PLINIVS ll. cc.), ano (PLINIVS l. c. c. XV. I. MANARDVS epistol. medicinal. Basil. 1535. fol. L. V. Ep 1. p. 53. ORIBASIVS l. c.), naribus (DIOSCORIDES l. c. c. LXV.) prorumpente sistendo, ferior superstitio (R. A. VOGEL histor. materiae medicae. p. 406. FR. B. OSIANDER. l. c. St. 2. p. 365.), si quid veri habet, haematitae manibus contento in sedanda narium haemorrhagia, DIOSCORIDES (l. c. c. LXI. p. 457.) rubricae clysmatis specie iniectae in alui fluxibus compescendis tribuerunt; ea auxilium, quod in gingiuis laxis firmandis tulisse perhibetur (DIOSCORIDES l. c. c. XLVI.) rubigo, ea vis roborans aquae, in quam profluens ex furnis, vt in grana diuellatur, liquatum ferrum irruit, balnei (*Eisengranulirbäder*) specie cum egregio fructu in debilitatis a diuturna paralyfi aut arthritide membris articulisque adhibitae (LENTIN apud BALDINGER *neues Magazin für Aerzte*. Lips. 8. Vol. III. 1781. fasc. 3. p. 193 — 214.); ea vis exsiccans squamae ferri, rubiginis aliarumque ferri calcium, quam suo iam tempore in vlceribus etiam pertinacibus et malignis proficuum inuenere GALENVS (l. c. L. IX.), AETIVS (Tetrabiblos per IAN. CORNARIVM. Basil. 1549. fol. I. Serm. II. c. LIX. p. 80. et II. serm. II. c. XXV. p. 757.) et P. AEGINETA (l. c. L. VII. p. 625.), et toties in delendis cutis asperitatibus, genas (DIOSCORIDES et PLINIVS ll. cc.), mentum (ORIBASIVS qui atramentum sutorium eo fine commendat l. c.), oculos et vicinas illis (DIOSCORIDES l. c. c. XLVI. LXV. PLINIVS l. c. c. XV.) aliasue partes (IIDEM ll. cc.) defoedantibus, ipsis exanthematibus chronicis (IIDEM ll. cc.)

ll. cc), expertos se esse testantur; ea, si quid unquam bonae frugis heic praestitit, effectus, quem in erysipelate (AVICENNA lib. Canonis. Basil. 1556. fol. L. II. Tr. 2. c. 252. p. 231.), et podagra (IDEM l. m. c. DIOSCORIDES et PLINIVS ll. cc) externus rubiginis potissimum vsus exseruisse fertur. Nolo morari globulorum et balneorum martialium, nec non balneorum terreorum, quorum efficacia partim certe debetur contentae ferri calci, alio loco amplius dicendum effectum.

Potior certe et longe frequentior externo est internus vsus ferri et sexcentorum ex eo confectorum medicaminum, iam MELAMPO, seculo mundi vicesimo septimo florenti, cognitus, qui, teste APOLLodoro (Bibliothec. siue de Deorum origine L. III. interpr. BENED. AEGIO Spolatio, recens. Hieronym. COMMELINO. 1599. 8. L. I. p. 38. 39.) rubigine per duos dies cum vino potata IPHICLO potentiam progenerandi reddidit, multis, etiam senioris aetatis, ipsis iis, qui medicamenta ex aliis metallis, ex antimonio praesertim atque argento viuo parata, aut detestabantur, aut certe tanquam ambigua pronunciabant, decantatus.

Sunt tamen multa, quae ferri et ferreorum vsum interdum vetant; nocent certe, vbicunque fibrae rigidae, viscera pertinaciter obstructa, aluus, nisi ex laxitate intestinorum et ventriculi, obstipata, vasa praeter modum repleta, circulatio sanguinis iusto velocior, primae viae fordibus biliosis, putridis refertae sunt, et parum proderunt aegro,

V 2

viribus

viribus adeo exhausto, vt motui corporis vacare amplius non possit, quo sane opus est, vt hae medicinae plenum fortiantur effectum: Plethora certe, si adsit, venaefectione praemissa tollenda, sordes, si obtent, pharmaco purgante ingesto, ex primis viis eliminandae, et si soluta praesertim forma praescribatur ferrum, cauendum, vt cibi, potus vel medicaminis specie aliquid terrei aut alcalini in ventriculum perueniat, quod ochram inertem praecipitare, et speratos a ferri vsu effectus destruere possit: Vt plurimum feces aluinae, quod quidem multis bonum omen portendit, sub eo vsu nigro imbuuntur colore: Cauendum quoque vt mox ante vel post pastum deglutiantur: Inprimis etiam curandam, ne, quacunque forma ingeratur, cupri vel aurichalci, cum quo utroque nociuo metallo combinatum in vita communi toties occurrit, labe infectum sit; scobs igitur ferri, nisi a pharmacopoeo ipso limae ope ex ferro vel chalybe purissima paretur, siue hac sua forma, siue aliis remediis conficiendis adhibeatur, caute magnetis ope seligenda et ab alienorum metallorum aliisque peregrinis particulis liberanda, quod vt tanto certius fiat, scobs chartae firmiori acu multoties perforatae iniicienda, et magnete subtus admoto ferrum sensim extrahendum.

Quibus cautelis non neglectis merito ferrum praestantissimis medicamentis accenseas: Princeps eius virtus est roborans, quam quidem feliciter in corporibus spongiosis, mucosis, nimia humorum tenuitate laborantibus exserit, et ingestum primo exercet in ventriculum atque intestina, horum laxitati

tati medens, et mala ex ea prouenientia e. gr. lienteriam et aliaalui profluuia tollens; inde laudes illae, iam a DIOSCORIDE (I. C. C. 43.), CELSO (I. C. I. 4. C. 9.), PLINIO (I. C. C. 15.), GALENO (I. C. I. 9.), AETIO (I. C. I. ferm. 2. C. 45.), AL. TRALLIANO L. VII. C. 2. et L. VIII.), P. AEGINETA (I. C. L. VII.), aquae, vino, lacti, in quibus ferrum candens faepius extinctum fuerat, in sedandis fluxu caeliaco, lienteria, dysenteria, cholera, diarrhoea tributae: Ex ea ventriculorum atque intestina confortante facultate profluit etiam illa, quam scobem ferri (E. H. WEDDEL diff. de vermibus. Ienae. 1707. 4. P. G. WERLHOF obseruation. de febribus. Hannov. 1745. p. 142. G. VAN DOEVEREN diff. de vermibus intestinalibus hominum. Lugd. Bat. 1753. 4. p. 68. 71. MELLIN I. C. p. 57. RVSH I. C.), forsitan sua quoque scabritie, prouti scobs stanni (M. E. BLOCH *Abhandlung von der Erzeugung der Eingeweidewürmer und den Mitteln wider dieselben*. Berlin. 1782. 4.) efficaciorum, in vermes intestina occupantes, ipsam adeo interdum taeniam et colicam a vermibus suscitatum (DARLUC *journal de medecine etc.* T. XII. 1760. Jun. n. 3. p. 506.) exercere, testes locupletes prostant, tanto certius, si laxior simul, ventriculi potissimum, compages, et acida primarum viarum saburra obtineat.

Quum autem ferrum, acidis praesertim siue iam dum ingeritur, solutum, siue in ventriculo intestinalisue demum nubens, quicquid solitario experimento nixus, contradicat E. WRIGHT (*Philosoph. tranfact.* Vol. L. P. II. 1758. n. 79. p. 594.), in vasa

(I. WOLFF *observ. chirurgico-medic.* Quedlinb. 4.

1704. p. 78. V. MENGHINI Comment. de bonon. scient. et art. instit. atque academ. T. II. P. I. p. 475 sq. P. H. FORCKE diff. de martis transitu in sanguinem. Ienae. 1783. 4. p. 10 sq.) transeat, quorum oscula in canalem alimentarium patentia subit, et vna cum humoribus in omne corporis punctum deferatur, potentia eius multo latius patet; roborando enim vasa, circulationem sanguinis languidam, qualem in cachecticis, leucophlegmaticis, chloroticis crebro animaduertimus, excitat, vt arteriae fortius et plenius pulsent, et multa mala, ex hoc languore oriunda, melancholiam, ex hoc fonte promanantem (BOERHAAVE elem. chem. II. p. 441. 442.), leucophlegmatiam, chlorosin praefertim (L. MERCATVS gynaeec. Basil. 1586. 4. H. MONTVVS practic. medic. Venet. 1626. 4. M. ETTMÜLLER Oper. omn. Francof. 1696. fol. T. I. p. 472. V. BRVNN ap. DAN. NEBEL et BERN. WEPFER de medicamentis chalybeatis. Heidelb. 1711. §. 9 — 16. TH. SYDENHAM Oper. med. T. I. p. 267. VAN SWIETEN l. c. I. p. 107. et IV. p. 447.), alias cachexiae, potissimum pituitosae species (ETTMÜLLER l. m. c.) ipsum, modo non a pertinaciter obstructo aut scirrholo proficiscatur viscere, febrem hecticam sufflaminante, hydropem (B. WEPFER l. m. c. §. 29. BOERHAAVE de morbis neruorum p. 156.), sero stagnante per punctiōnem prius euacuato (SYDENHAM l. c. I. p. 345. D. W. NEBEL l. c. p. 73.), tympanitidem (R. A. VOGEL de cognoscendis et curandis praecipuis corporis humani affectibus. Goetting. 1772. 8. p. 573.) feliciter sanat, ipsas febres intermittentes, ex hac praefertim ventriculi laxitate natas, tum profligat (MEAD monita et praecepta medica.

medica. p. 25.), tum, si, ne reuertantur, metus sit, auerruncat (ALLEN synopf. vniuers. medicin. practicae. Lipsf. 1749. 8. p. 16.), in capitis doloribus et vertigine, ex mera solidorum laxitate oriundis (BOERHAAVE de morbis neruorum. p. 506.), in rhachitide (A. BENEVOLI dissertazioni ed osservazioni, tre delle quali sulla rachitide etc. p. 229. ZEVIANI de rhachitide. C. IV. p. 135. BOERHAAVE element. chemiae. II. p. 442. VAN SWIETEN l. c. V. p. 629 sq. MELLIN l. c. p. 205.) confert; vires solidorum, per morbos, (MELLIN l. c. p. 206.), aerumnas, improbos labores, multifariam intemperantiam, praesertim veneream (TH. C. MEDICVS *Sammlung von Beobachtungen aus der Arzneywissenschaft*. Zürich. 8. T. II. p. 678.) labefactatas (BOERHAAVE Elem. chem. II. p. 445. 446.), ipsas genitales (MELAMPVS l. c. ANGEVVS SALA Oper. medico-chymic. p. 202.) restaurat, in fluore albo (Ephemerid. Acad. Caesar. Nat. Cur. Dec. III. ann. 9. et 10. p. 297. L. FR. IACOBI de fluore albo mulierum. Erf. 1708. 4. §. XIII.), et gonorrhoea secundaria (J. HUNTER treatise on the venereal disease. London. 1786. 4.) haud contemnendum auxilium; valerianae quoque in epilepsia vincenda potentiam augens (LETTSON memoirs of the medical society of London. 8. Vol. III. 1792.),

Quum hypochondriacorum atque hysteriarum calamitates haud raro in fibra debili et laxa fundentur, mirum non est, et his crebro solamen et auxilium praebere ferrum et ferrea medicamenta, quae iam a ZACVTO LVSITANO (introitus ad praxin et pharmacopoeam. Amstelod. 1641. 8.), I. TH. SCHENCK diff. de malo hypochondriaco. Tub. 1668. cap. 2. punct. 2.

§. 2.), R. LENTILIO (Iatromnem. p. 232. 244.), TH. SYDENHAM (dissert. epist. de affectione hysterica et process. integri in morbis fere omnibus curandis. Oper. omn. Vol. I. p. 267 sq. 491.), BENED. SYLVATICO (consil. et respons. medicinal. Cent. IV. acced. method. collegiandi. Patav. 1656. fol. p. 66.), I. DOLAE0 (Oper. omn. Francof. 1703. fol. p. 301.), FR. HOFFMANN0 (Medicin. rational. systemat. T. IV. P. III. C. 6. §. 11. p. 239.), MEADIO (l. m. c. p. 149.), R. WHYTIO (observat. on the nature, causes and cure of those disorders, which have been commonly called nervous, hypochondriac or hysteric etc. London. 1765. 8. cap. 7. p. 329 sq.), MELLIN (l. c. p. 205.), VOGLERO (l. c. p. 66.) et aliis commendata et cum fructu fuere adhibita; caueas tamen (FR. HOFFMANN l. m.) ab eorum usu, quoties excretiones naturales, nisi ex laxitate organorum, iusto segnius procedunt, vasa humoribus turgeat, primae viae saburra, nisi acida, scatent, viscera infarctibus aut obstructionibus laborant, aut praegressis vel interpositis huic fini accommodatis remediis memorata obstacula prius auferes.

Neque tamen in omni (HIGHMORVS libr. de affectionibus hypochondriacis. c. 9. p. 133 sq.) viscerum infarctu aut obstructione damnandus martialium usus; quodsi enim stagnatio humorum in ultimis vasorum finibus haerentium cum nimia vasorum ipsorum relaxatione coniuncta fuerit, robur his additum eorum vim in contenta fluida restituendo, horumque circuitum restaurando, obstructa referabit; vnde patet, quod primo intuitu virtuti eorum constringit.

confringenti refragatur, cur martialia (G. W. WEDEL
amoenitat. mater. medicae. Ienae. 1704. 4. p. 71.
LVBOSCHÜZ de aperitiua martialium virtute. Hal.
1773. TH. P. CAELSI ratio occurrendi morbis ex mi-
neralium abusu produci solitis acc. LVD. DORASCEN-
TIVS de vsu chalybis atque mercurii in obstructione
curanda. Rom. 1783. 8.), potissimum ea, quae
sal quoddam secum coniunctum habent (VOGLER I.
m. c.) in aperientium censum delata sint: Referendis
viscerum obstructionibus feliciter certe opposuit BE-
NED. SYLVATICVS (l. c. p. 89.), C. BARBEIRAC (quae-
stion. medic. duodecim. Monspel. 1658. 4.), VAN
SWIETEN (l. c. T. I. p. 195.), VOGLER (l. m. c.); in
lienis potissimum infarctibus commendarunt aquam
aliosue liquores, in quibus ferrum candens fuerat
extinctum, DIOSCORIDES (l. c. c. XCIV.), C. CELSVS
(l. c.), CAELIVS AVRELIANVS (de morbis acutis et chro-
nicis cum notis AMMANNI et ALMELOVEENII. Amste-
lod. 1709. 4. morb. chronic. L. III. c. IV. p. 452.),
GALENVS (de compositione medicamentorum. L. IX.
c. 2.), ORIBASIVS (l. c. c. 24.), AETIVS (l. c. III.
ferm. 2. c. 11.), ALEXANDER TRALLIANVS (Oper. in
art. medic. principib. ex editione HALLERI. Laufann.
1777. 8. T. VI. L. VIII. C. XIII. p. 392.), P. AE-
GINETA (medicin. totius enchiridion interpr. ALB.
TORINO. Basil. 1552. 8. L. VII. p. 623.), AVICENNA
(Lib. canon. Basil. 1556. fol. L. II. Tr. 2. cap. 252.
p. 231.), G. W. WEDEL (l. m. c. p. 183.); similem
ferri effectum in liene obstructo viderunt MERCATVS
(Oper. omn. Francof. 1608. fol. T. III.) et FORESTVS
(Oper. Rotomag. 1653. fol. p. 402. 405.), in he-
pate obstructo RIVERIVS (Oper. omn. medic. Lugd.

1679. fol. p. 323.), in glandulis colli induratis MELLIN (l. c. p. 205.), in mesenterii glandulis eodem malo laborantibus et nata exinde atrophiam VOGLER (l. m. c.); morbum adeo comitalem ex liene turgido et maximopere dolente natum partim certe ferri virtute debellavit N. TVLPIVS (obseruation. medic. Amstel. 8. Edit. nov. 1672. L. I. c. 9. p. 17 sq.).

Eadem ferri vis est in turbis haemorrhoidum (PLINIUS l. c. c. 15. ORIBASIVS l. c. c. 18. p. 197. MESUE de re medica interpr. IAC. SYLVIO. Lugd. 1560. 8. L. III. de antidot. p. 245. RHAZES Oper. exquisit. per ALB. TORINVM. Basil. 1544. fol. de re medica. L. IX. c. 80. p. 265. AVICENNA l. m. c. MANARDES epistol. medicinal. Basil. 1535. fol. L. V. Ep. 1. p. 53. MAYERNE (syntagma prax. medic. Lond. 8. P. I. 1690. VOGLER l. m. c.), et fluxus muliebris menstrui (DIOSCORIDES, MESUE, AVICENNA ll. cc. RHAZES l. c. c. 80. V. RIEDLIN curarum medicinalium millenarius. Vlm. 1709. 4. M. ETTMÜLLER collegium practicum. p. 943. 944. 946. G. W. WEDEL l. m. c. p. 193. MEAD l. c. p. 158. 161. V. BRVNN apud D. W. NEBEL l. c. §. 32. FR. HOFFMANN medicin. consultator. Hal. 4. T. XII. 1739. Dec. IV. Caf. 5. p. 292. TISSOT l. c. cap. 26. §. 320. 4. p. 350. 535. 537.), si quidem a laxitate fibrae, et humoribus nimium tenuibus aut mucosis ortum ducant, sedandis, tum emanantibus aut suppressis (TURQUET DE MAYERNE, TISSOT et alii, ll. cc.), epilepsiam (VAN SWIETEN l. c. III. p. 447.) caussantibus, tum iusto largius profluentibus quemadmodum etiam in sistendis aliis praeter naturam ex simili causa contingentibus sanguinis

guinis profluuiis (CELSVS l. c. L. V. C. r. VÖGLER l. c. p. 65. 66.) eximiam aliquando opem praestat.

Acidum porro potenter absorbet ferri scobs (I. G. WENDELIN *diff. de nonnullis medicamentis metallicis eorumque effectu in corpore humano*. Hal. 1743. 4. §. XXVIII. p. 52.), eapropter quoque chloroticarum, hystericarum, hypochondriacorum (I. A. BRETSCHNEIDER *diff. exhibens aegrum occasione mali hypochondriaci melancholicum*. Erford. 1705. 4. §. XVII. p. 17.), arthriticorum (B. EWALD *diff. de podagra*. Erf. 1697. WERLHOF *curation. medic.* Hannov. 1784.) aliorum (WENDELIN l. c. §. XXIX. p. 54.) ventriculi acore afflictorum, infantum rhachiticorum (GLISSON *de rachitide*. Lond. 1660. 12.) et verminosorum, grauidarum pica laborantium (M. B. VALENTINI *prax. med. infallib.* I. p. 87.) exoptatum solatium, vt tamen non raro, nisi (TRALLES *de vsu opii salubri et noxio*. Sect. III. p. 63. 64.) rhabarbaro iuncta, aëre, qui dum ferrum in acido soluitur, prodit, et natiuo ventriculi calore mirum in modum expanditur, non ructus modo flatusque nidorosos, sed in debilioribus etiam anxietates, cardialgias, colicas creet.

Neque denique praetermittendum est, ferrum siue potius eius calcem principem sanguinis partem (IOS. BADIA *opusc. scientif. filolog.* T. XVIII. p. 242. GALEACIUS *Comment. inst. et Acad.* Bonon. T. II. P. 2. p. 20 sqq. MENGHINVS *ibid.* p. 241 sq. RHADES *de ferro sanguinis*. Goett. 1753. *M. Hamburg. Magaz.* Vol. XIII. p. 31 sqq. G. WIDMER *vom mineralischen Gehalt und medicinischen Gebrauch des Badner Bads*

Bads etc. p. 188.), a qua potissimum eius rubor pendet (A. HALLER element. physiol. corporis humani. Lausann. 4. T. II. 1760. p. 316. FOURCROY elem. de l'histoire naturelle et de la chymie. Ed. 2. T. II. p. 310.) constituere, eo igitur etiam ex capite chloroticis, quorum pallidus cruor nisi carere penitus, saltem non sufficienti, qualem natura postulat, eius copia gaudere videtur (TH. WILLIS diatr. de febris. Leid. 1680. 12. p. 108. TH. SYDENHAM l. c. p. 267.), cum sanguinis particulis coëundo, eumque defectum supplendo prodesse.

At multum quoque interest, qua forma exhibeatur ferrum, alii enim medici nativas, alii alias atque alias formas factitias ferri praetulerunt.

A. *Formae ferri nativae, a medicis commendatae.*

Fuere sane inter medicos (v. TH. SYDENHAM l. m. c. RIESENBERGER l. c. §. VII. p. 14.) qui naturae opera artis productis hoc etiam in casu potiora habentes, mineras ferri ferro ex iis excocto maiori longe salutari efficacia pollere sibi persuaserunt; cum tamen plurimae ferrum contineant calcis forma indutum, qua difficilius longe humoribus soluitur, vix videtur illa praerogativa firmo niti fundamento, ne dicam, plurimis earum inhaerere particulas peregrinas, nisi nociuas, certe ferri efficaciae obstantes.

Minera martis solaris, in Anglia, Hassia frequens, nihil nisi pyrites ferri (LINN. *Syst. nat.* III. p. 289.) fatiscens, et efflorescente alumine ac ferri vitriolo grauidus, cui quoque, quam (R. LENTILIUS l. c.

l. c. p. 703.) in turbis fluxus muliebris exseruisse fertur, efficaciam debet. Hodie auri coctoribus, qui mira de ea somniant, melius adhuc officinis, in quibus alumen et ferri vitriolum coquitur, relicta.

Magnes (LINN. *Syst. nat.* III. p. 323. n. 12.), virtute, qua ferrum trahit, lippis et tensoribus notus, illa tamen euanescente, vt primum in pulverem conteritur, ea igitur in conditione laudibus indignus, quibus HELMONTIVS (de magnetica vulnerum curatione. ed. VALENTINI. 1707. 4. p. 706.) in herniis sanandis, abortu praecauendo, partu promouendo, crematum et contritum PLINIVS (l. c. L. XXXVI c. 16.) in ambustionibus sanandis, cum Plumbo contritum et linteo, muliebri lacte tincto, illigatum, in sterilitate tollenda HIPPOCRATES (Oper. ed. FOESII. T. I. sect. 5. p. 686.), in emplastri formam redactum in ferreis spiculis ex vulneribus extrahendis efficacem veterum multi, et ex recentioribus GUERIN (sur les maladies des yeux. Lyon. 1769.), cum potu sumtum in scobe ferrea in corpore retinenda atque educenda AVICENNA (l. c. c. 470. p. 269.) potentem exornarunt.

At integrum magnetem extrinsecus corpori applicatum suo in illud influxu non carere, iam ex sensatione quadam frigidae quasi aurae colligas, quae (QVELLMALZ diff. de magnete. §. 5.), si scobi ferri in dorso manus positae magnes admoueatur, nascitur: In oculorum morbis, maxime in epiphora commendavit (l. m. c.) PLINIVS, in singulari visum afficiente morbo, oculorum inflammatione et obfuscatione repetitum vsu egregie profecisse expertus est CHPH. WEBER (*Die Wirkung des künstlichen Magnets*

an

an die K. Societät der Wissenschaften von Göttingen gesendet, und jetzt durch einige andere Geschichten von Augenbeschwerden bestärkt. Hannov. 1767. 8.), in manu detentum partum accelerare, ex collo gestatum spasmodum sanare tradidit (Magnes siue de arte magnetica. Colon. 4. 1643. L. III. C. 7. p. 679.) ATH. KIRCHERVS, conuulsis opitulari AETIVS (l. c. ferm. 2.) et I. D. REICHEL (diss. de magnetismo in corpore humano. Lips. 1772. 4.), brachio vtrique alligatum, epilepsiam adeo sanasse ANONYMVS (Gazette salutare. Bouillon. 1761.), motum artuum dextri lateris post conuulsiones destructum a magnete carpo dextro, et aliis duobus vtrique furae alligatis restitutum I. CHPH. VNZER (*Beschreibung eines mit dem künstlichen Magneten angestellten medicinischen Versuchs.* Hamburg. 1775. 8.).

Maior tamen eius fama fuit in doloribus sedandis; ex collo gestatum neruorum dolores compescere refert (l. m. c.) ATH. KIRCHERVS; manu detentum chiragricorum ac podagricorum dolores lenire (l. m. c.) AETIVS, digitorum rigidorum acerbos dolores post inflammationem totius manus relictos ab eo ter applicato euanuisse I. A. PH. GESNERI (*Schwaben zur Arzneygelahrtheit u. Naturkunde.* Nördling. 8. Vol. I. 1769. p. 220.); collo aut circa caput alligatum dolori capitis mederi MARCELLVS EMPIRICVS (de medicamentis in collect. STEPHANI p. 253.), applicatum polū borealem oculorum dolores mitigasse DE LA CONDAMINE (journal de medecine, chirurgie, pharmacie. 1767. T. XXVII. mens. Sept. n. 12. p. 265 sq.).

Princeps

Princeps eius dentibus affectis admoti virtus in atrocibus dentium doloribus profligandis efficax, recentioribus demum temporibus in censum venit, vt tamen plurima eorum experimentorum cum magnete artificiali capta sint; multoties in eo solatium inuenit B. KLAERICH (*Hannöuerisches Magazin*. 1765. St. 25. et *Götting. Anzeig. von gelehrten Sachen*. 1765. St. 89. p. 713. 714.) et aliquoties HOLLMANNVS (*Götting. Anz. von gel. Sachen*. 1765. St. 97. p. 777. 778.), semel Ill. KAESTNER (*ibid.* St. 31. p. 252. 253.), vt mittam alios; frustra tamen tentauit in iisdem doloribus (l. c.) DE LA CONDAMINE, aliquoties quoque B. KLAERICH (l. c.), qui posterior etiam, perinde ac F. E. GLAVBRECHT (analecta de odontalgia eiusque remediis variis, praecipue magnete. Argentor. 1766. 4.) eius vsu dolores quidem pulsos, verum interdum breui temporis spatio redeuntes vidit. Vix notabilem a quatuor magnetibus, quorum bini pone aures, bini plantis pedum, affixis in femina hysterica, quae in mali accessu altero latere caeca et omni sensu orba erat, comperit effectum I. FR. BOLTEN (*Nachricht von einem mit dem künstlichen Magnete gemachten Versuche in einer Nervenkrankheit*. Hamb. 1775. 4.).

Qui plura de vsu magnetis medico legere cupit, adeat praeter memoratos Cl. HEINSIVM (*Beyträge zu den Versuchen, welche mit künstlichen Magneten in verschiedenen Krankheiten angestellt worden*. Leipz. 1776.), E. G. BALDINGERVM (progr. succinct. narratio historica de magnetis viribus ad morbos sanandos. Goetting. 1778. 4.) et Cl. ANDRY et THOURET (*Memoires de la societé royale de medecine à Paris*. 4. à Paris. ann. 1779.).

De

De animali, quem vocant, magnetismo alio magis congruo loco dicetur.

Haematites (LINN. *Syst. nat.* III. p. 326-328. n. 21. et praef. V.) ferri diues minera vel potius calx indurata, aut in solidis iam massis, aut in puluere, quem contrita exhibet, fanguinea, hinc eo tempore, quo medici in externis eiusmodi rerum signaturis naturae nutum delitescere sibi persuadebant, pro remedio sanguinem sistente potentissimo habita, ut essent (V. R. LENTILIUS l. c. p. 707.) adeo, qui ad hunc lapidem intra volas compressum aut axillis suppositum in quocunque cruoris profluio, imprimis ex naribus procedente (R. A. VOGEL histor. materiae medicae. p. 406.), aut ex utero, quale imprimis post partum saepe contingit (B. FR. OSIANDER l. c. p. 365), tanquam ad sacram anchoram confugerent: Neque negari certe potest, siue intus adhibeatur, siue extrinsecus eius in pollinem tenerrimum contriti haematitae vis adstringens atque exsiccans, quam cum aliis ferri calcibus communem habet, in oculorum praesertim morbis efficax, iam a DIOSCORIDE (l. c. L. IV. c. 90.), GALENO (de simplicium medicamentorum facultatibus. L. IX. interpr. TH. G. GAUDANO. Paris. 1547. 12. p. 282. a.), PLINIO (. m. c.), AVICENNA (l. c. cap. 470. p. 369.) depraedicata, nostro aevo euilescens, ut vix, et nonnisi rarius ad parandos flores salis ammoniaci martiales (*haematifatos*) recipiatur.

Rubrica (LINN. *Syst. nat.* III. p. 139. n. 15.), *Rubrica fabrilis*, *Creta rubra*, argilla ferri calce praegnans et obscure sanguineo tinctu infecta, fragilis,

gillis, vt aquae ope emolliri non amplius queat, sed potius ad aliud corpus attrita scripturam rubram exhibeat. More aliarum ferri calcium ficcat atque adstringit, rarius intus in alui sanguinisque profluviiis, vix crebrius extrinsecus adhibita; nuperius ea copia, vt laetior rosae color nascatur, cum cremore lactis subacta in angina commendata, ea lege, vt duo eius cochlearia ori ingesta per fauces et tonsillas dispertiantur. (*Reichsanzeiger*. 1794. n. 92. p. 881.).

Aëtites, *Lapis aquilinus*, *Lapis geodes*, crebro non nisi ferri minera (LINN. *Syst. nat.* III. p. 332. nr. 29. I.) magis minusue globosa, intus caua, rarius vacua, quam aqua, terra, aut altero lapide vt plurimum libero repleta, veteribus (DIOSCORIDES I. c. I. V. c. 93.) magni aestimata, qui lapidem praegnantem in ea sibi fingentes, sinistro brachio alligatam abortum praecauere, femoribus affixam parturientium dolores auferre, miro ingenii lapsu persuasum sibi habebant.

B. *Formae ferri artificiales, medicis usu venientes.*

Scobs ferri, *Limatura ferri*, *Limatura martis*, aut in pharmacopoliis ipsis limae ope ex ferro purissimo parata, aut ex officinis, in quibus ferrum per mechanica eiusmodi instrumenta comminuitur, comparata, modo a rubigine, perinde ac, monente iam G. W. WEDELIO (pharmac. acroamatica. Ien. 1686. 4. p. 20.) a particulis cupri atque aurichalci, ossibus in carbonem exustis atque in puluerem conuersis

X

(I. c.)

I. C. PH. ELWERT *Repertorium für Chemie, Pharmacie und Arzneimittellehre*. Leipz. 8. Vol. I. P. 1. 1790. p. 57. 58.) aliisque fordibus libera fit; quod si non fit, qualis officinas medicamentarias intrat, magnetis subitus admoti auxilio ex scobe per chartam densiorem acus ope cribri ad instar foraminibus pertusam dispersa extrahendae ferri particulae.

Quae cautela nisi negligatur, haec scobs utique inter optima remedia ferrea referenda, adeo ut, si audias TH. SYDENHAMVM (l. c. l. p. 267. 269.), MELLIN, RUSH (ll. cc.), omnibus reliquis palmam praeripiat, efficacior omnino, si acidum in ventriculo deprehendat, et huic absorbendo egregie inserviens, forsitan quoque ipsis particularum angulis et acumine in torquendis, qui intestina occupant, vermibus, potentior; ut spem medici impleat, motum corporis, paulo violentiorem, quam ea medicamenta, in quibus ferrum acido cuidam iunctum est, postulans: Singularem eius ad octodecim vsque grana quotidie ingesti vim in memorabili ventriculi meteorismo a sex inde mensibus crescente expertus est GRAVES (medical facts and experiments. London. 8. Vol. I. 1791.).

Exhibetur autem pro alia atque alia morbi aegrotique indole alio atque alio pondere a sex, decem (TH. SYDENHAM l. c.) granis ad scrupulum, et drachmam (WERLHOF l. c.), adultis adeo, qui vermibus laborant, ad duas drachmas, imo ad mediam vsque unciam (RUSH l. c.), rarius meraca, quam aut saccharo condita (*Mars saccharatus*, New dispensatory. Lond. 8. Ed. 2. 1765. p. 337.), aut cum saccharo

et

et aromatibus in morsulorum (*Morsuli martiales* Pharmac. rational. Cassell. 1782. p. 221. 222.), vel trochiscorum, aut cum melle in electuarii vel (MELLIN l. c. p. 206.) in pilularum speciem redacta.

Potior aliis (ANGEL. SALA Oper. medico-chymica. Francof. 1647. 4. p. 262. G. BAGLIV. de anatome fibrarum Oper. omn. 4. Ed. nona. Antw. 1715. p. 421. TH. SYDENHAM l. c. p. 267-269. V. BRVNN ap. D. NEBEL l. c. §. 30-32. I. SCHRÖDER pharmaco-poea medico-chymica, stud. P. ROMMELII. Vlm. 4. 1685. p. 370. MONTVVS l. c.) visus fuit chalybis, aliis, et quidem eo quod facilius in humoribus solvitur, maiori iure ferrum (WERLHOF l. m. c. FR. HOFFMANN de prudenti medicamentorum continuatione. §. 25. Opusc. medico-practie. Hal. 4. 1706. p. 104. P. HERMANNI cynosur. mater. medic. cura I. BOECLERI. Argent. 4. 1726. P. III. p. 143. LOE-SECKE materia medica. VI. Aufl. 1790. p. 433. RIESENBERGER l. c. §. VIII. §. 17.) efficacius; vtrumvis, si pulveris forma praescriptum reliquis pulverem, electuarium etc. ingredientibus materiis aequabiliter permisceri debeat, in pollen tenuissimum (*Chalybs praeparatus, Limatura martis alcoholifata*), quod sollicitate contra rubiginem muniri debet, redigendum, aut, ferrei pistilli ope in mortario ferreo conterendo et contusum per subtilissimum cribrum vel linteum traiciendo (BAGLIVIVS, TH. SYDENHAM, A BRVNN, G. W. WEDEL ll. cc.), aut, quoniam ferrum ductilius pistilli vi in pulverem redigi nequit, per plures hebdomades quotidie cum aqua superinfusa agitando, aquam turbidam decantando, et

sedimentum (*Aethiops martialis* Pharmacop. suecic. 8. Lipsi. et Alton. 1776. p. 35.) ex aqua sensim sensimque limpida delapsum velociter exsiccando, quod si circumspicte fatis factum fuerit, non niger modo est pulvis, atque auide a magnete trahitur, sed facile quoque atque efferuescendo in acidis soluitur.

At subtiliori etiam illa forma vix solum porrigitur ferrum, sed modo saporis ergo cum saccharo, filiqua dulci et aliis atque aliis aromatibus, nunc ne gas, quod, dum soluitur ferrum, extricatur, in hysteriis praesertim molestias creet (TRALLES de usu opii salubri et noxio Sect. III. p. 63. 64.), cum rhabarbaro, nunc pro conditionibus morbi cum hoc illoue medicamento permixtum, cum extractis amaribus (A BRVNN I. M. C.) in pilulas, vel cum conferuis, conditis, syrupis in electuarium (*Chalybeatum* New dispensatory. p. 498.) subactum.

Rubigo, Ferrugo, Aerugo ferri, sponte sua in exposita aëri, praesertim humido atque impuro, superficie ferri, quanto deterioris et minus politi, tanto citius et copiosius nascens MELAMPO, DIOSCORIDI, PLINIO, AVICENNAE (II ec.) inter primarias ferreas medicinas relata, omnino ob eam dotem scobi praeferenda, quod ingesta incommodos illos ructus nidorosos non excitat (HAHNEMANN ap. MONRO I. c. I. p. 203.), at, quum acida difficiliter longe subeat, minus efficax.

Croci martis siue ferri calces, modo magis in rubrum, modo magis in flauum colorem vergentes, magnetem consueta ratione admotum non sequentes,
sapore

sapore adstringente linguam ferientes, quamuis a multis (TH. ERASTO ap. CRATONEM l. c. L. III. p. 332. P. HERMANNO l. m. c. et aliis inter veteres), eo quod tenerioris sint compagis, scobi antepositae fuerint, quoniam difficilior multo soluantur acidis, difficilior igitur corporis quoque humores subeunt, suam efficaciam parum ultra primam digestionis officinam extendere videntur, hinc nostris temporibus neglectae; pro alio atque alio praeparationis modo alia atque alia cognomina sortitae: Alii enim parantur ignis ope, alii humectando ferrum variis liquoribus, quorum vi in rubiginis speciem abit, alii corrodendo et soluendo ferrum per varia acida: Ita sunt (v. g. A. LIBAVIVS alchym. Francof. 1606. fol. P. II. p. 21.), qui scobem aut laminas ferri sola ignis violentia in calcem (*Crocus martis obstruclius* I. SCHRÖDER l. c. p. 370.), alii, qui intermissto sale communi (SCHRÖDER l. m. c.), tartaro (IDEM l. m. c.) nitro, nitro et sulphure simul (*Pulvis cachecticus* I. BOECLER l. m. c.), aut sulphure (I. SCHRÖDER l. m. c. p. 370. 371.) vrunt, aut frustum sulphuris ferro vel chalybi candenti affricando, et guttas delabentes in aqua frigida collectas conterendo (*Crocus martis aperitiuus*, *Crocus martis niger*, *Chalybs cum sulphure praeparatus* New dispensatory. p. 494), aut scobem ferri chalybisue per strata commiscendo cum aequali, duabus tribusue sulphuris contusi partibus, humectando, vt primum intumescit mistura, conterendo, et in catillo terreo candenti igne sub continua agitatione tam diu vrgendo, donec in puluerem nigrum (*Crocus martis sulphuratus*, *Chalybs sulphuratus*, *Mars sulphuratus* New dispensatory. p. 494.)

X 3

facil-

facillime inter digitur comminuendum, et sulphuris acido hac vstione extricato et cum ferri portione in vitrioli speciem abeunte aliis martis crocis omnino efficaciorum conuersa fit, qui, vltiori ignis actione parte inhaerentis acidi iterum expulsa, rubrum (nunc New dispensatory. p. 495. *Anglis Crocus martis aperiens* audit) adipiscitur colorem, diuturno et violentiori ignis effectu tandem in meram ferri calcem (*Crocus martis adstrictorius* ANGEL. SALA exeges. chymiatrica. Sect. II. Op. p. 742. *Crocus martis adstringens* New dispensatory. p. 495.) omni salina solubili parte priuam abiens.

Alii laminas vel scobem ferri rori (Josse Histoire de la Societé de medecine à Paris. ad ann. 1776. p. 326.) exponendo, aut (*Martis limatura praeparata* New dispensatory. p. 493.) aëri humido, aqua (G. W. WEDEL pharmac. acroamat. L. II. Sect. II. C. 4. §. 6. p. 289. FR. HOFFMANN de prudenti medicamentorum continuatione. §. 26. Opusc. medico-pract. Hal. 4. 1736. Dec. I. n. 4. p. 105.), lotio praesertim puerorum (SCHRÖDER l. c. p. 370.), aceto (*Chalybis rubigo praeparata* New dispensatory. p. 493.), aqua sale communi (SCHRÖDER l. m. c.) vel (*Crocus martis emmenagagus*) borace (G. W. WEDEL l. m. c.), arcano tartari (IDEM l. m. c.) impraegnata, falis communis acido (I. I. ROSENSTENGEL institution. chymico-pharmaceutic. Francof. 4. 1718. p. 774.), vitrioli oleo (SCHRÖDER l. c. p. 372.) vel spiritu (*Crocus martis saccharinus* G. W. WEDEL l. m. c. §. 5. p. 288.) conspergendo aut obliniendo, ferruginem inde natam abradendo, denuo conspergendo, iisque alternis

alternis artificiis pergendo, donec omne ferrum in rubiginem conuerfum sit, collectam vero rubiginem conterendo, aquae auxilio elutriando atque exsiccando, vel etiam (JOSSE l. c.) exurendo; alii aquae fortis (I. SCHRÖDER l. c. p. 371.) vel spiritus falis communis (ROSENSTENGEL l. m. c.) vaporibus exponendo, aut aquam fortem cochleari ferreo per aliquod temporis spatium infundendo (SCHRÖDER l. m. c. p. 372.), ceterum eadem ratione procedendo; alii (SCHRÖDER l. c. p. 371.) vitrioli, falis spiritui, vel aqua forti soluendo, et ex his aut per alcalia, praesertim caustica (DARCET et FOURCROY histoire de la societé de medecine à Paris, ad ann. 1776. p. 324. 325.), quae ut plurimum crocum magneti obtemperantem largiuntur, potissimum spiritum falis ammoniaci (MARET histor. de la societé de medec. à Paris. ad ann. 1726. p. 324.) praecipitando, eluendo ac siccando, aut humorem in vasis apertis (SCHRÖDER l. m. c.), vel per distillationem in vasis clausis ignis vi iterum expellendo; repetito tali labore (SCHRÖDER l. m. c.) cum aqua forti suscepto *martem rubificatum* siue *crocum chalybis rubrum* pulcerrima profecto rubedine conspicuum, et ab inuentore insignibus encomiis exornatum confecit ANGELVS SALA (Septem planetar. spagyric. recens. et myrothec. sect. VII. n. 36. Oper. medico-chymic. p. 201. 805.). Alii denique cum aqua in machina Garayana (ROUELLE Histor. de la societé de medecine à Paris. ad ann. 1776. p. 325.), aut cum aceto multoties denuo superadfuso (ROSENSTENGEL et ROUELLE ll. mm. cc.), aut cum aqua forti multum diluta (CROHARÉ hist. de la soc. de medecin. à Paris ad ann. 1776.) violenter

agitando, pastam inde nascentem eluendo, et pulverem tenerrimum tandem subfidentem exsiccando *crocum martis* sibi compararunt.

Squama ferri, *Scoria ferri*, *Stercus ferri*, quod ferrum candens mallei ictibus percussum eiicit, utique iam in scoriae speciem conuersum, Veteribus, DIOSCORIDI (I. C. C. XCIV.), PLINIO, GALENO, AETIO, AL. TRALLIANO, P. AEGINETAE, AVICENNAE (II. CC.), ORIBASIO (ad Eunapium L. IV. interpr. I. B. ROSARIO. Venet. 1558. 12. L. II. C. 5. p. 102.), MESUAE (de re medica. L. III. interpr. I. SYLVIO. Lugd. 1560. 8. L. III. p. 245.) et RHAZEO (de re medica. L. III. c. 35. et L. IX. c. 63. Oper. exquisit. per ALB. TORINVM. Basil. 1544. fol. p. 82. 247.) multum celebratum, hodie apud medicos obsoletum, nisi forte (V. PIEPENBRING apud I. C. PH. ELWERT I. C. p. 14.) per fraudem limaturae ferri nomine in pharmacopoliis veneat.

Vitriolum ferri. V. supra.

Flores salis ammoniaci martiales. V. supra.

Oleum martis. V. supra.

Mars solubilis alcalifatus (New dispensat. p. 495.) exurendo cum aequali scobis ferreae copia permixtum tartarum album, qui eo labore omni fere acido spoliatur, et, quod superest, contundendo et per cribrum traiciendo paratus, hodie vix adhibitus.

Mars solubilis, *Chalybs tartarifatus*, *Tartarus chalybeatus*, humectatione aut coctione scobis ferri et tripla vel quadrupla portione cremoris tartari cum aqua natus, facile, et si quidem rite paratus fuerit, totus in aqua soluendus, saporis haud ingrati,

ingrati, coloris ex luteo fusci, inter principes ex ferro confectas medicinas, cum neque facultate excalescente, neque virtute adstringente, reliquorum vsui toties obstant, nocere facile possit, in rachitide atque vermibus infantibus a granis 5 — 12, in aliis per ferrea debellandis morbis adultis a granis 15 ad drachmam vsque mediam exhibendus, siue aqua quadam suaueolente solutus (*Tinctura martis tartarifata*) et syrupo edulcatus, siue in bolum reductus, siue cum nitri depurati $\frac{1}{8}$, et sacchari $\frac{3}{8}$ terendo permixtus (vocat nunc Cl. VOGLER l. c. p. 65. *Martem solubilem nitratum*), quo in connubio in necandis vermibus, referendis obstructionibus, sedandis neruorum turbis, fistendis, et, si quidem salutaria sint, restituendis sanguinis profluuiis, mirifice efficacem expertus est Cl. VOGLER (l. c.).

Globuli martiales parum a marte solubili discrepantes, vt tamen minore tartari copia instructi, rarius toti aqua vel vini spiritu soluantur, et, quamuis vino virtutem, qua interno quoque vsu pollent, impertiantur, externo potissimum vsui destinati sint, quo vtique aqua vel aceto vel vino macerati, donec haec fluida colore et sapore ferrum solutum iis inhaerere testentur, vel cum aqua saturnina Goulardi coniuncta, et fomentorum forma adhibita, in sanguinis profluuiis, vulneribus sclopeto inflictis, contusionibus, luxationibus, anchylosi egregiam opem praestant.

Tinctura ferri acetata, *Tinctura martis Radcliffii*, *Tinctura martis acetosa*, *Acetas ferri*, nonnullis (Pharmacop. Wirtemberg. p. 209.), si
 X 5 praeterea

praeterea accedat spiritus cydoniorum *Tinctura martis adstringens*, ex scobe aut aethiope martiali, aut ea ferri calce, quae per cineres clauellatos ex facta per aquam vitrioli viridis solutione praecipitata fuit (DE MORVEAU elemens de chymie pour l'académie de Dijon. Vol. III. cap. X.) et aceto vini vel communi, vel per artem, quod vocant, concentrato (DE MORVEAU ET VEIRAC ll. cc.) coloris fusci, sapore paulisper atramentoso, colore atro, quem ab infusa cum gallis decocta aqua, sedimento caeruleo, quod ab intillato sanguinis lixiuio dimittit, aliis martis tincturis similis, virtute roborante, vermibus aduersa (BOERHAAVE elem. chem. Vol. II p. 447.), rhachiticis salutaris (VEIRAC l. c.), reliquis (DE MORVEAU l. c.) forte superior: Exhibetur autem ad guttas centum et ultra vel saccharo syrupoue edulcata, vel vino alioque grato liquore temperata, vel postquam leni calore in extracti (*Extractum martis* Pharmac. rational. Cassell. p. 169.) speciem redacta fuit, pondere granorum octo ad viginti vsque pilularum forma.

Tinctura martis cydoniata, succus cydoniorum depuratus ferro soluto grauidus (I. A. WEDEL progr. 1. et 2. de tincturam martis cydoniatam parandi et conseruandi modo optimo. 4. Ien, 1740. et 1741.), et aqua cinnamomi spirituosae temperatus, reliquis, si saporis rationem habeas, martis tincturis gratior, rarius tamen hodie, hinc inde ventriculi roborandi aut sanguinis ex vtero puerperarum profluentis sistendi (B. FR. OSIANDER l. c. p. 368.), gratia cochlearis parui vel consueti, etiam duorum mensura, vino vel aqua temperata, vel postquam calore

calore leni in extracti (*Extractum martis cydoniatum*) speciem redacta fuit, cum extractis amaris pilularum forma exhibita.

Tinctura martis pomata, ex ferro in succo pomorum expresso ac depurato et aqua cinnamomi spirituosa progenerata, cydoniatae, si virium rationem habeas, etiam in sanguine sistendo (OSIANDER l. m. c.) similis, sapore inferior; olim quoque interdum extracti (*Extractum martis pomatum*) specie usitata.

Tinctura martis cum vino maluatico et pomis aurantiis, grata utique, partes ex quibus componitur, iam in fronte gerens, ferri certe parum continens, ut potioem sane efficaciae partem reliquis debeat, a quibus denominatur, ventriculum atque intestina roborandi ergo a drachma media ad scrupulos duos propinata.

Tinctura martis, *Tinctura martis Londinensium*, *Tinctura martis in spiritu salis*, solutio ferri per spiritum salis communis dulcem peracta, coloris aurei, inter tincturas ferri in officinis adhuc obvias ferro ditissima, quum mineralia, quae vocant acida, maiorem eius copiam dissoluant, et inter haec salis communis acidum firmiter teneat dissolutum ferrum.

Tinctura nervina Bestuchef, *Tinctura nervino-tonica flava*, *Guttae aureae Lamottii*, *Liquor nervinus albus*, *Liquor anodinus martiatus*, olim inter arcana remedia relata, cuius compositio nostris demum temporibus munificentia Augustissimae

fimae

fiuae Rufforum Imperatricis innotuit, non nifi aether vitrioli falem ex connubio ferri cum falis communis acido progeneratum in fe continens, et depurato vini fpiritu temperatus, coloris nitide aurei, fi folis radiis exponatur, penitus euanelcentis, in vmbra redeuntis, ab infulo fanguinis lixiuio fedimentum caeruleum dimittens, et virtute roborante, quemadmodum reliquae martis tincturae gaudens, efficacitate in neruos has forte superans.

Tinctura martis vinofa, Vinum chalybeatum, Vinum martiale, iam Arabibus medicis, RHAZES (l. c. l. IX. c. LXIII. p. 247.) et AVICENNA (l. c. l. II. c. 688. p. 311 fqq.) dictum, ab ANGELO SALA (Septem planetarum terreftrium fpygyrica recens. Oper. p. 202.) TH. SYDENHAMO (l. c.) et BOERHAAVIO (Elem. Chem. II. p. 446.) inter principes ex ferro paratas medicinas relatum, et ad vires exhaustas reftaurandas, tonum fibrarum in chloroticis et rhachiticis reftituendum maximopere commendatum, faporis paulisper dulcis et aufteri, nifi eius emendandi gratia aromata aut faccharum, cum quo etiam (TH. SYDENHAM l. c.) in fyrupi fpeciem redigi poteft, aut virtutis roborantis adaugendae ergo radix gentianae aut alia amara adiecta fuerint, coloris parum grati, nifi coccinellae aliquid vino additum fit. Paratur autem, vinum potiffimum germanicum paulo generofius, quod fuo acore potentius in ferrum agit, et maiorem eius copiam diffoluit, feobi ferri infundendo, vas, cui commiffum fuit, obturando, et feptimanis aliquot elapsis defundendo. Porrigitur, vt plurimum per aliquot hebdomades continuas, drachmae et adeo mediae vnciae pondere.

Serum

Serum lactis chalybeatum, serum lactis consueta ratione paratum, in quo candens ferrum extinctum fuit, roborantem ferri virtutem cum attenuante feri coniunctam possidens.

7. *Cuprum, Aes, Venus*, ipsa, qua in terrae visceribus occurrit, frequentia, crebro ferri conubio, et, multis aliis dotibus, tenacitate et durtie, pondere specifico, difficiliore in igne fluxu, multiplici colorum, quibus, si ignem, antequam candeat, experiatur, in superficie ludit, varietate, facili siue ignis violentiae, siue aëris contactui, siue salium exponatur, nitoris metallici iactura, facili denique in salibus acidis aliisque, et ipsis oleis, prae reliquis metallis ad ferrum propius accedit; at multis quoque notis discrepat, rubedine sui generis conspicuum, in aëre tardius, quam ferrum rubiginem, aeruginem contrahens ex caeruleo viridem, si fricetur, odorem distinctum sui generis emittens, tenacitate ferro cuso bonae notae inferius, neque vlla arte chalybis durtiem nanciscens, pondere specifico (= 77880 — 88785: 10000 BRISSON l. c.) ferrum superans, magnetis imperium respuens, si ignis violentiae exponatur, flammulam viridem eructans, et viuacioribus longe, antequam excandescit, quam ferrum, coloribus ludens, leniori tamen eius gradu liquefcens, in eo autem statu liquido aquam violentissime, vehementius, quam quaeuis alia metalla eadem in conditione constituta, repellens, continuato ignis effectû aërisque contactu in calcem ex caeruleo atram, et auctiori igne in scoriâ